

Результати дослідження особливостей професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії

Ян Хунхао

*аспірант кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна; Китай
e-mail: yanghonghao1989@163.com*

Організаційно-процесуальні аспекти експериментального дослідження професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії потребують висвітлення, оскільки вони пов'язані з апробацією – методики формування професійної компетентності майбутніх учителів китайської каліграфії, презентованою нами. З цією метою було організовано педагогічний експеримент, що проходив у природних умовах навчально-виховного процесу закладу вищої освіти упродовж 2021-2024 рр.

Педагогічний експеримент є комплексним методом педагогічних досліджень, що передбачає активний вплив на педагогічні явища шляхом створення нових умов, які відповідають меті дослідження [1, с. 83]. Проведення педагогічного експерименту передбачає здійснення низки пізнавальних операцій: постановку завдань експериментального дослідження, розроблення його основних принципів, проектування етапів проведення експерименту, теоретичне обґрунтування його умов, визначення основних характеристик навчально-виховного процесу на цих етапах, фіксацію змін, що відбуваються на всіх етапах експерименту, статистичну обробку результатів експерименту та порівняння отриманих статистичних даних.

Під час педагогічного експерименту з метою з'ясування стану проблеми професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії нами було проведено анкетування. Студентам було запропоновано анкету, що містила 30 питань у відкритій та закритій формах, які були спрямовані на визначення у студентів вихідного рівня знань та уявлень про професійну компетентність учителя китайської каліграфії, про сутнісні характеристики цього поняття;

вивчення ставлення студентів до професійної підготовки учителів китайської каліграфії. Було проведено анкетування серед 260 студентів, які навчаються на 1-3 курсах названих вище коледжів за спеціальністю «Учитель китайської каліграфії».

Анкета умовно складалась із 3 блоків: перший блок мав на меті виявлення знань про професійну компетентність учителя китайської каліграфії, її рівні, складові; другий передбачав діагностування наявних теоретичних знань та застосовування набутих умінь у визначеному контексті; третій був орієнтований на визначення рівнів самооцінки майбутніми учителями китайської каліграфії знань та вмінь, необхідних для формування їхньої професійної компетентності.

Анкетування студентів розпочалось із виявлення їх ставлення до професійної компетентності й розуміння її значущості для професійної діяльності. Дані, отримані в результаті обробки анкет, дозволили зробити певні висновки. 71 % опитаних вважають професійну компетентність запорукою успішної кар'єри в будь-якій сфері діяльності. 58 % переконані, що педагогічна підготовка є найбільш важливою частиною цілісного процесу професійної підготовки майбутніх учителів китайської каліграфії.

Студентам також було запропоновано обрати характеристику, що, на їхню думку, найбільш повно розкриває сутність поняття «професійна компетентність вчителя». Найбільша кількість студентів у якості дефініції цього поняття обрали «сукупність особистісних якостей учителя, його загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат» – 35 %, приблизно стільки ж – 33 % визначили професійну компетентність учителя як «цілісне компетентнісне утворення, що включає систему теоретичних знань та способів їх застосування в конкретних педагогічних ситуаціях, ціннісні орієнтації педагога, а також інтегративні показники його культури (мовлення, стиль спілкування, відношення до себе і своєї діяльності та ін.)». Інші студенти

обрали у якості характеристик цього поняття «результат творчої професійної діяльності та інтегрований показник особистісно-діяльній сутності педагога» – 21 % та «особистісні можливості учителя, які дозволяють йому самостійно і ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу» – 11 % .

Сутність процесу навчання майбутні вчителі китайської каліграфії вбачають у передачі знань учням 29 %; двобічному процесі спільної діяльності вчителя й учня – 23 %, управлінні процесом пізнання учнів – 20 %, засвоєнні знань учнями – 19 %, контролі за засвоєнням знань, умінь і навичок – 9 %. Поняття «педагогічна майстерність» студенти визначили наступним чином: «наука про професійну компетентну діяльність учителя» – 40 %, «наука про навчання як спеціально організовану діяльність» – 30 %, «наука про виховання та навчання здобувача освіти» – 21 %, «наука про учня» – 9 %. На питання «Що з наведеного нижче не є напрямком самовдосконалення вчителя?» ми отримали наступні відповіді від студентів: «підвищення компетентності» – 57 %, «розвиток педагогічної майстерності» – 18 %, «розвиток педагогічної техніки» – 13 %, «актуалізація власного творчого потенціалу» – 12 % .

33 % опитуваних вважають, що серед методів, важливих для вивчення рівня професійної компетентності вчителя найважливішим методом, без якого неможливо отримати об'єктивну інформацію, є аналіз результатів педагогічної діяльності, тестування; 30 % – метод самоаналізу; 20 % (52 студенти) – проведення атестації та 17 % метод педагогічного спостереження.

Серед найважливіших сутнісних орієнтирів поняття «професійна компетентність учителя каліграфії» студенти назвали наявність професійних знань (предметних, мистецьких, моральних, суспільних, психолого-педагогічних), прикладних умінь і навичок – 29 %; міцні знання китайської каліграфії – 18 %; високі педагогічні вміння – 16 %; прагнення до самоосвіти та міжнародної популяризації культури каліграфії мотивацію – 9 % (23 студенти); високу мотивацію – 8 %; здатність і готовність педагога реалізовувати поставлені професійні завдання – 6 % (16 студентів); вчительську етику – 5 %;

можливість адекватно оцінювати результати власної професійної діяльності – 4 %; інноваційний дух і практичні здібності – 3 %; глибоку гуманістичну та наукову грамотність – 2 %.

Студентам також було запропоновано проранжувати в порядку зниження значущості компетентності, які вони вважають за необхідне розвивати майбутньому учителю китайської каліграфії для успішної професійної реалізації у професії. На перше місце більшість студентів поставили сформованість міцних знань з історії, теорії каліграфії та китайської традиційної культурної грамотності, якісної всебічної базової освіти, міждисциплінарних знань (26,5 %) та вміння використовувати каліграфію як елемент естетичного виховання, сприяти всебічному розвитку учнів у навчально-предметній і практичній діяльності (18,8 %). На 3 і 4 місці відповідно опинилися володіння науковою теорією навчання каліграфії та методами навчання, вміння навчати й оцінювати знання і вміння учнів, володіння методикою творчого розвитку учнів (8,5 %) та всебічний розвиток інтелектуальних, фізичних, мистецьких і трудових компетенцій, для задоволення потреб економічного та соціального розвитку країни (7,7 %). На 5 місце студенти поставили високий рівень розвитку ідеології та моралі, культурної грамотності та благородної вчительської етики, що базується на принципах доброзичливості, гуманізму, соціальної відповідальності, ентузіазму щодо навчання каліграфії, поваги і любові до своєї професії (6,5 %), на 6 – вміння враховувати особливості вікової психології та фізіології учнів середньої школи у процесі викладання (5,8 %), на 7 місце – сформованість здатності до навчання і самонавчання, усвідомлення необхідності навчатися впродовж життя та прагнення до постійного професійного розвитку (5 %), на 8 місце – наявність стійкої потреби творчої самореалізації у майбутній професії (4,6 %), 9 та 10 місце поділили здатність до інновацій, обізнаність у сучасних інформаційних технологіях, інноваційних методах навчання та здатність до організації викладання й управління, здатність формулювати і реалізовувати

навчальні, викладацькі та дослідницькі плани, вміння науково і раціонально проводити педагогічну та виховну класну роботу (по 4 %). Найменші бали за ранжуванням отримали вміння здійснювати глибокий аналіз літератури, проводити попередні теоретичні дослідження каліграфії, критикувати та оцінювати каліграфію (3,5 %) володіння сучасними освітніми технологіями та вміння враховувати характеристики предмета каліграфії у формулюванні планів навчання і викладанні (3,1 %), навички спілкування і координації, вміння створювати атмосферу співпраці та підтримувати командний дух у роботі зі школярами, вміння об'єднувати колег і встановлювати гармонійні стосунки з учнями (1,2 %) та здатність до наукових досліджень, постійного збагачення і розвитку своїх науково-дослідницьких можливостей (0,8 %).

Ми запропонували студентам визначити в себе шляхом самооцінки наявність професійної компетентності вчителя китайської каліграфії. Більшість студентів самокритично визнали в себе недостатній рівень розвитку професійної компетентності (68 %), 28 % – достатній рівень розвитку професійної компетентності, а 4 % вважають, що в них вже є високий рівень розвитку професійної компетентності.

На питання відкритого типу «Чи можете Ви визначити якісь недоліки у процесі професійної підготовки у вашому коледжі?» більшість студентів нічого не відповіли, а приблизно третина опитуваних (33 % – 86 студентів) назвали невідповідність структури дисциплін у навчальних планах реаліям практичної роботи вчителів каліграфії у школах, недостатню практичну педагогічну підготовку випускників, обмеженість інновацій у навчанні студентів та іноді їх невмотивованість до педагогічної праці тощо. На питання «Чи можете Ви запропонувати якісь шляхи вдосконалення підготовки вчителів китайської каліграфії?» надали відповідь тільки 21 % опитуваних, назвавши в основному збільшення у навчальних планах частки педагогічної теорії та практики.

Опитування показало, що більша половина студентів досить поверхово розуміють поняття «професійна компетентність учителя», «педагогічна

майстерність», а деякі нечітко розуміють сутність самого процесу навчання. Це свідчить про те, що потреба у педагогічній майстерності, педагогічному професіоналізмі в майбутніх учителів здебільшого знаходиться ще в процесі становлення і розвитку. Але відзначимо, що більшість опитуваних усвідомлюють цінність педагогічної складової у професійної компетентності учителя каліграфії для майбутній професійній педагогічній діяльності.

Таким чином, вважаємо, що результати проведеного пілотажного дослідження дають підстави стверджувати, що проблема формування професійної компетентності учителя китайської каліграфії у процесі професійної підготовки є дуже актуальною для викладачів і студентів, які навчаються за спеціальністю «Китайська каліграфія (вчитель)», а тому потребує свого вирішення, оскільки, з одного боку, студенти виявили поверхневі та обмежені знання щодо сутності професійної компетентності учителя каліграфії та шляхів її формування, недостатню обізнаність відносно шляхів її формування й використання в майбутній професійній діяльності, з іншого – готовність працювати над створенням своєї професійної компетентності.

Література:

1. Лаврук М.М. Методика науково-педагогічних досліджень : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 148 с.